ΟΙ ΙΤΑΛΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΤΟΥ κ. ΚΩΣΤΑ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ

ΑΡΘΟΥΡΟΣ ΓΚΡΑΦ

ποιητὴς αὐτός, ὁ ὁποῖος ἔχει ὄνομα κάθε ἄλλο παρὰ ἰταλικὸ κι' ὁ ὁποῖος γεννήθηκε στὰς 'Αθήνας, εἶνε ἓν τούτοις γνήσιος 'Ιταλός. Γιὰ τὴ γέννησί του μάλιστα στὴν πρωτεύουσά μας, ὁ Γκράφ περηφανεύεται σ' ἕνα ὡραῖο του ποίημα, ποὺ τὸ ἔχει μεταφρασμένο στὴ γλῶσσα μας ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς.

Στὴν περίπτωσι τοῦ Γκράφ ἐφαρμόζεται ἡ θεωρία ὅτι τὸ περιβάλλον ἐξασκεῖ μεγάλη ἐπίδρασι στὸν καλλιτέχνη καὶ στὸ λόγιο. Ἔτσι ὁ Γκράφ, ὁ ὁποῖος γεννήθηκε καὶ μεγάλωσε στὴν 'Ελλάδα, ἔγινε ὁ κατ' ἐξοχὴν κλασικιστὴς ποιητὴς τῆς 'Ιταλίας, ὁ ἄνθρωπος ποὺ ζήτησε μὲ τὸ στίχο του νὰ ζωντανέψῃ τὴν ἀρχαιότητα.

'Ακοῦστε ἕνα ποίημά του, ἑλληνικῆς ἐμπνεύσεως:

Μέσα στὶς λεῦκες ποὺ ψηλόκορμες φαντάζουν
χύνει ἕνα φῶς τρεμουλιαστὸ περνῶντας τὸ (φεγγάρι,
τ' ἀσημωμένα κύματα τὴν ἀμμουδιὰ σκεπάζουν
καὶ τὰ περνάρια στὸ γιαλὸ μαυρίζουνε μὲ χάρι.
Μέσ' στὴν ὁμίχλη ποὺ πυκνὴ ξαπλώνεται στὴ (φύσι
κάτασπρες λάμπουν ἡ ὤμορφες 'Ιωνικὲς κολῶνες.
Φυσᾶ τ' ἀγέρι δροσερὸ στὴ μυρωμένη χτίσι
μέσ' στὸ ναὸ ποὺ γνώρισαν οἱ περασμένοι αἰῶνες.
Μακρυὰ στῆς νύχτας τὴ γλυκειὰ κι' ἀπέραντη γα- (λήνη
ἕνα τραγοῦδι ἀγγελικὸ ἀκούγεται ἐκεῖ πέρα...
Γλυκὸ σὰν τὸ παράπονο ποὺ ὁ στεναγμὸς ἐφίνει
πλανιέται τὸ τραγούδισμα στὸ μυρωμένο ἀγέρα.
Μέσα στὸν κάμπο τὸ γλυκὸ τραγούδισμα γροικιέται
κι' ἀγγελοκάμωτη εὐτυχιὰ στὸν οὐρανὸ χαρίζει,
ἐνῶ γλυκὸς ἀντίλαλος στὴ μοναξιὰ πλανιέται
ποὺ τὴν καρδιά μου σὰν πικρὸ παράπονο ραγίζει.

Ποιὸς δὲν μαντεύει τὴν πηγὴ ποὺ τοῦ ἔδωσε τὴν ἔμπνευσι γιὰ τὸ ἀριστουργηματικὸ αὐτὸ τραγοῦδι καὶ ποιὸς δὲν καταλαβαίνει ὅτι ἡ κολῶνες γιὰ τὶς ὁποῖες μιλάει εἶνε οἱ στῦλοι τοῦ ἀθανάτου ναοῦ τοῦ Σουνίου «ποὺ γνώρισαν οἱ περασμένοι αἰῶνες» καὶ ποὺ σήμερα ἀκόμη δείχνει τὰ ἐρείπιά του στοὺς ταξειδιῶτες ποὺ περνοῦν ἀπὸ κεῖ;

* * *

'Ο Γκράφ γεννήθηκε τὸ 1848 στὰς 'Αθήνας, ἀλλὰ ἔφυγε πολὺ νέος γιὰ τὴν πατρίδα του τὴν 'Ιταλία, ὅπου σπούδασε κι' ἔγινε ἕνας ἀπὸ τοὺς σοφώτερους φιλολόγους της. Στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Τορίνου ἐδίδασκε γιὰ πολλὰ χρόνια τὴν ἱστορία τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας. 'Αλλά, ὅπως κι' ἕνας ἄλλος 'Ιταλὸς καθηγητής, ὁ Καρντοῦτσι, ἔτσι κι' ὁ Γκράφ ἦταν κατὰ βάθος ποιητής, καὶ στὶς ὧρες ποὺ τοῦ ἄφινε ἐλεύθερες ἡ διδασκαλία, τὶς ἀφιέρωνε στὴ Μοῦσα. Ἕνας ὀγκώδης τόμος, ἀπὸ χίλιες σελίδες, συγκέντρωσε ὅλο τὸ ποιητικό του ἔργο.

'Ο Γκράφ εἶνε ἀληθινὸς ποιητής. Βαθὺς ψυχολόγος, ξέρει ν' ἀνατέμνῃ τὴν ἀνθρώπινη ψυχή. Φιλόσοφος δυνατός, πνεῦμα σκεπτικιστικό, κατορθώνει νὰ δίνῃ τὶς φωτοσκιάσεις τῆς ζωῆς. 'Ακοῦστε ἕνα τραγοῦδι του, στὸ ὁποῖο δίνει τὴν εἰκόνα γυναίκας:

Γυναῖκα, ποὺ ἔχεις μάτια σὰν τὴ νύχτα
κι' εἶν' ἡ ψυχή σου θάλασσα ἀγριεμένη,
ποὺ δέρνει μέσ' στὸν κόρφο της τὸ μαῦρο
τὴ δόλια τὴ βαρκοῦλα πλανημένη,
τὰ μαῦρα σου μαλλιὰ στὴ νύχτα βλέπω,
τὰ μάτια σου ν' ἀστράφτουν ἀπὸ πάθη,
στὰ χείλη βλέπω ἀγάπης χαμογέλιο,
ἀλλὰ δὲν βλέπω τῆς καρδιᾶς τὰ βάθη.
Τὴ φωνή σου ξανοίγω νὰ πλανιέται
σὰν μουσικὴ στὰ ὡραῖα σου χείλη ἐπάνω,
μὰ τῆς καρδιᾶς σου δὲν γροικῶ ποτέ μου
τὴ δολερὴ φωνὴ μ' ὅσα κι' ἂν κάνω,
μάγισσα, πῶχεις μάτια σὰν τὴ νύχτα
κι' εἶν' ἡ ψυχή σου θάλασσα ἀγριεμένη,
ποὺ δέρνει μέσ' στὸν κόρφο της τὸ μαῦρο
τὴ δόλια τὴ βαρκοῦλα πλανημένη.

Πεσιμιστής, μισογύνης, Νιτσεϊκὸς στὴ φιλοσοφία του, ὁ 'Αρθοῦρος Γκράφ δὲν ἀγαπάει τὴ γυναῖκα, ἀλλὰ τὴ φοβᾶται. Τὴ βρίσκει ἐπικίνδυνη γιὰ τὴν ἔμπνευσί του καὶ ζηλιάρα ἀντίπαλό του στὸν ἔρωτά του πρὸς τὴν ποίησι.

Τὴν θεωρεῖ σὰν μέλισσα ἀστόχαστη, σὰν πεταλοῦδα ποὺ γυρίζει ἐδῶ κι' ἐκεῖ ἄσκοπα, γιὰ τὴ διασκέδασί της. 'Ιδοὺ πῶς τὴ ζωγραφίζει σ' ἕνα σύντομο, ἀλλὰ χαρακτηριστικό του ποίημα:

'Εκεῖνο ποὺ γιὰ σὲ λένε, ψυχή μου,
μπορεῖ νἆναι κι' ἀλήθεια—ποιὸς γνωρίζει;—
ὅτι γυναῖκα ἐσὺ δὲν εἶσαι βέβαια,
μὰ μέλισσα ποὺ ἀστόχαστα γυρίζει,
μέλισσα ἀριστοκράτισσα ποὺ γέρνει
στὴν ἁπαλὴ τὴ χλόη ποὺ μῦρα στέλλει
κι' ἀπὸ τὸ ρόδο καὶ τὸ κρῖνο παίρνει
κι' ὅλο ρουφᾶ φαρμάκι κι' ὄχι μέλι.

'Ο στίχος του εἶνε ἁρμονικός, μὲ φόρμα καλὴ καὶ καλοδουλεμένος. 'Η ποίησί του δὲν ἔχει ὅμως τίποτε ποὺ νὰ τὸν κάνῃ νὰ μοιάζῃ μὲ χείμαρρο. Εἶνε ἕνα ἥρεμο ρυάκι, ξάστερο, ποὺ καθρεφτίζει τὴ μελαγχολικὴ καὶ ὀνειροπόλο ψυχή του.

Τὰ περισσότερα ποιήματα τοῦ Γκράφ, ὅπως εἶπα καὶ παραπάνω, εἶνε παρμένα ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ μυθολογία καὶ φιλοσοφία. Πάνω σ' ἕνα περίφημο ἀρχαῖο ἑλληνικὸ στίχο στιχούργησε π.χ. τὸ μικρὸ αὐτὸ ποίημα, ποὺ εἶνε γεμᾶτο λυρικὴ μελαγχολία:

Τ' ἀρχαῖο ρητὸ στὸ νοῦ μου ξαναδιαβαίνει
ποῦναι σ' ἐμὲ γλυκὸ—στοὺς ἄλλους ὄχι—
(ὁ στίχος μου σωστὰ δὲν ξέρω ἂν τῶχει)
«ὅποιον οἱ θεοὶ ἀγαποῦν μικρὸς πεθαίνει».
Ὦ! τί ρητὸ γεμᾶτο ἀπ' ἅγιο πόθο,
ποὺ μὲ παρηγορεῖ σὰν τὸ θυμοῦμαι,
θεῖο τοῦ Ἔρωτα ρητό... Μὰ πῶς λυποῦμαι
πὼς οἱ θεοὶ δὲν μ' ἀγαποῦν σὰν νοιώθω!

'Ο Γκράφ ἦταν ἕνας ἀληθινὸς φιλέλλην. Τὸν ἐγνώρισα στὸ Τορῖνο πρὸ πολλῶν χρόνων, γέρο, μὲ τὴ μακρυὰ ἄσπρη γενειάδα του, ποὺ τοῦ ἔδινε μιὰ πατριαρχικὴ ἔκφρασι καὶ θυμοῦμαι ἀκόμη τὴν ἐγκάρδια ὑποδοχὴ ποὺ μοῦ ἔκαμε μόλις ἔμαθε πὼς ἐρχόμουν ἀπὸ τὰς 'Αθήνας. Τὰ μάτια του ἄστραψαν ἀπὸ εὐχαρίστησι καὶ στὴ γέρικη μορφή του, τὴ γεμάτη ἀριστοκρατικὴ γαλήνη, ἔλαμψε ἡ χαρὰ σὰν νὰ ξαναζωντάνευαν τὰ παιδικά του χρόνια ποὺ τᾶχε περάσει κάτω ἀπὸ τὴν 'Ακρόπολι, τὴν ὁποία ἔψαλε στὰ ποιήματά του. 'Ενόμιζε γιὰ μιὰ στιγμὴ πὼς ξαναγυρνοῦσε μὲ τὴ φαντασία στὰς 'Αθήνας, ὅπου γιὰ πρώτη φορὰ τὸν ἐφώτισε ὁ χρυσὸς 'Αττικὸς ἥλιος.

Μοῦ μίλησε γιὰ τὴ νέα 'Ελλάδα, γιὰ τὴν πρόοδό της, γιὰ τὴ ζωή της τὴ φιλολογικὴ καὶ μοῦ εὐχήθηκε νὰ φτάσῃ στὴν ἀρχαία της δόξα γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμη. Καὶ τὰ μάτια του φαινόντουσαν σὰν νὰ δάκρυζαν. Γιατὶ ἀγαποῦσε ἀληθινὰ τὴν 'Ελλάδα, στὴν ὁποία εἶχε γεννηθεῖ καὶ ἡ ὁποία τοῦ χάρισε τὴν ποιητικὴ ἔμπνευσι.

Δὲν μοιάζει μὲ σαπφικὸ τραγοῦδι τὸ σοννέτο του αὐτό;

ΤΟ ΚΥΚΝΕΙΟΝ ΑΣΜΑ

Στὴ μυρωμένη ἀκρογιαλιὰ σκοτάδι
ἀρχίνασε πάλι ἡ νύχτα νὰ ξαπλώνῃ
καὶ μέσ' στ' ἀκίνητα νερὰ τῆς λίμνης
κάτασπρος κύκνος πλέει σὰν τὸ χιόνι.

Στὸ θάνατο σιμώνει ὁ κύκνος... γέρνει
τ' ἄσπρο κεφάλι στὸν ὑγρὸ καθρέφτη
καὶ τὸ στερνὸ τραγοῦδι γλυκοψάλλει
ἀργά, τὸν ἥλιο ἐνῶ κυττᾶ ποὺ πέφτει.

'Αντίλαλος γλυκὸς στὸν κάμπο χύνει
τοῦ τραγουδιοῦ τὴ θεία μελαγχολία
γεμάτος ὅλος μυστικὴ γαλήνη...

'Ο ἥλιος πέφτει... κάτω ἀπ' τὰ φτερά του
κρύβει ὁ τραγουδιστὴς τὴν κεφαλή του
καὶ σβεῖ μὲ τὸ τραγοῦδι κι' ἡ καρδιά του.

Αὐτὴ εἶνε ἡ ποίησι τοῦ 'Αρθούρου Γκράφ, ὅπως μπόρεσα νὰ τὴν ἀποδώσω μὲ τὶς ἄτεχνες μεταφράσεις μου, μία ποίησι ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὴν 'Ελλάδα, γεμάτη μελαγχολία καὶ πεσιμισμό. Γι' αὐτὸ ὁ Γκράφ δὲν γίνηκε ποτὲ λαϊκὸς καὶ δὲν ἀπόκτησε τὴ φήμη τοῦ Στεκκέττι, τῆς Ἄντα Νέγκρι καὶ τῶν ἄλλων μεγάλων 'Ιταλῶν ποιητῶν. 'Αλλὰ εἶνε ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἀγαπημένος κι' ἔχει καταλάβει μιὰ ξεχωριστὴ θέσι στὸν ἰταλικὸ Παρνασσό. 'Ο 'Ιταλὸς αὐτὸς ποιητὴς ἔχει καὶ κάποιο δικαίωμα νὰ γίνῃ γνωστὸς στὴν 'Ελλάδα, ὅπου εἶδε τὸ φῶς καὶ τὴν ὁποία τόσο ἀγάπησε κι' ἔψαλλε μὲ τοὺς στίχους του.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

ΞΕΝΕΣ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

'Ο Γάλλος ποιητὴς Βερανζέρος.
(Τοῦ Ντουμιπλεμάρ).

ΤΙ ΛΕΝ ΟΙ ΣΟΦΟΙ

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

Πολὺ δύσκολο πρᾶγμα εἶνε νὰ ψυχολογήσῃ κανεὶς τοὺς νέους. Γιατὶ λείπει ἀπ' τὴν ἡλικία τους ὁ στοχασμός, εἶνε ἀσταθεῖς κι' εὐμετάβλητοι καὶ ρέπουν πότε σὲ τοῦτο καὶ πότε σὲ κεῖνο.

Θεόφραστος.

'Ο νέος στὸν ὁποῖο ἀρέσει νὰ καλλωπίζεται σὰν ματαιόδοξη γυναῖκα, εἶνε ὄχι μόνο ἀνάξιος, ἀλλὰ κι' ἀνίκανος νὰ ἐπιδιώξῃ νὰ γίνῃ σοφὸς ἢ ἔνδοξος.

Φενελόν.